

יצחק גוטליב

יש סדר למקרא

חז"ל ופרשני ימי הביניים
על מוקדם ומאוחר בתורה

הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים

הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן

תוכן העניינים

פתח דבר

ט

1

פרק ראשון: מבוא

- א. מוקדם ומאוחר בסדר המקרא 1
- ב. סמיכות פרשיות 3
- ג. היחס בין המושגים לאור הפשט והדרש 5
- ד. 'אין מוקדם ומאוחר' – פירוש אחר 7
- ה. סמיכות פרשיות והפשט הספרותי 9
- ו. סדר המאורעות וסדר הטקסט 11
- ז. סמיכות הלכתית 11
- ח. בין מדרש לפרשנות בימי הביניים 12
- ט. מטרת הספר 14
- י. סיכום 14

הדרש

21

פרק שני: חז"ל – אין מוקדם ומאוחר בתורה

- א. דרשות יסוד: תנאים 21
- ב. דרשות יסוד: אמוראים 23
- ג. דרשות 'אין מוקדם ומאוחר' בתלמוד ובמדרש 25
- ד. סיכום 33

37

פרק שלישי: חז"ל – למה נסמכה?

- א. דרשות יסוד 38
- ב. מסקנה: הסמיכות היא דרש 48
- ג. סמיכות הלכתית 49
- ד. מדרשי הלכה קרובים לפשט 58
- ה. דרשות מתוך ספרות האמוראים 59
- ו. מונחי הסמיכות 70
- ז. סיכום 71

מזן הדרש אל הפשט

77

פרק רביעי: רש"י – ליישב ביאורים על הסדר

- א. מגמת הפשט בפירושו 78
- ב. פשט ואגדה מיישבת 81
- ג. הסמיכות בשירות הפשט 82
- ד. סמיכות ללא מדרש 88
- ה. סמיכות על פי נושא משותף 92
- ו. סמיכות הלכה וסמיכות אגדה 93
- ז. המעבר ממדרש לפרשנות 95
- ח. רש"י בראי מפרשיו: שני סוגי סמיכות 97
- ט. הסמיכות בין נ"ך לתורה 101
- י. 'אין מוקדם ומאוחר' בתורה ובנ"ך 101
- יא. סיכום 103

105

רשימת מקרי הסמיכות בפירוש רש"י

- א. סמיכות פרשיות בפירוש לתורה 105
- ב. סמיכות פרשיות בפירוש לנ"ך 144
- ג. מקרי 'אין מוקדם ומאוחר' בתורה' 153
- ד. 'אין מוקדם ומאוחר' בנ"ך 159

הפשט

159

פרק חמישי: ראב"ע – למה דבק זה המשפט אל זה

- א. הסמיכות כפשט 169
- ב. היגדים עקרוניים 171
- ג. בין סמיכות לדבקות 178
- ד. הסמיכות במזמורי תהלים 179
- ה. המחלוקת בין רס"ג וראב"ע 181
- ו. סוגי סמיכות שונים 184
- ז. בין המדרש לראב"ע 186
- ח. על ריבוי מקרי ההלכה 188
- ט. לשונות של סמיכות 189
- י. סיכום 189

191

רשימת מקרים בפירושי אבן עזרא

- א. המהדורות השונות של הפירוש לתורה 191
- ב. הסמיכות בפירושי ראב"ע לתורה 192
- ג. מקרי 'אין מוקדם ומאוחר' בתורה' 307

פרק שישי: רמב"ן – ועל דעתי כל התורה כסדר

- א. 'אין מוקדם ומאוחר בתורה' 317
 ב. מה בין רמב"ן לקודמיו? 319
 ג. 'אין מוקדם' ככלל ספרותי 321
 ד. 'להשלים עניינו' 325
 ה. מקורות רמב"ן להשלמת העניין 327
 ו. השלמת העניין אצל הקראים 329
 ז. פרשות המציינות זמן או מקום 332
 ח. 'טעות אופטית' בסדר התורה 333
 ט. מהסיפור לספרות החוק 336
 י. יחס כפול לאותה פרשה 339
 יא. מקור השניות 341
 יב. שתי פרשות מפוצלות 342
 יג. סיכום 346
- רשימת מקרים בפירושו רמב"ן לתורה 349
 א. מקרי 'אין מוקדם ומאוחר בתורה' 349
 ב. מקרי סמיכות פרשיות 374
 ג. השימוש בשורש דב"ק 407
 ד. הערות נוספות על סדר המקרא 409
- פרק שביעי: אחרית דבר 413
 א. תקופת חז"ל 413
 ב. פרשנות רש"י 414
 ג. פרשנות ראב"ע 415
 ד. שיטת רמב"ן 417
 ה. גישות מודרניות לסדר ולסמיכות 418
 ו. סוף דבר 422
- קיצורים ביבליוגרפיים 424
 א. מקורות חז"ל 424
 ב. ספרים ומאמרים 426
- מפתח אישים ונושאים 440
 מפתח מקורות 446